

ELÄMÄN KOREUS

EINO LEINO

ELÄMÄN KOREUS

RUNOJA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA
HELSINKI

Helsinki 1915

Osakeyhtiö LITTERA Aktiebolag

SISÄLLYS:

ERÄS TILINTEKO.

ELÄMÄN KOREUS.

KUKKIALTA.

Naissaari.

Kalamiehet.

Luonnon helmassa.

1. Kylmä ilta.
  2. Pilvinen päivä.
  3. Kuudan-yö.
  4. Aamun sarastaessa.
-

TULI JA RAUTA.

Joulu Belgiassa.

Europa 1915.

Valkeat hanget.

Surma hiihti suota myöten.

1. Kimmelsi kiteet.

2. Ratsumies.

3. Äiti ja lapsi.

4. Pääkallot.

5. Nykyaikainen Ikarus.

MAININKEJA.

Maininkeja.

Oudot.

Kaksi köyhää.

Suvi-illan vieno tuuli —

Paista, päivä!

Talvinen tarina.

Sydän-yön laulu.

Mielitietylleni.

ERI TILAISUUKSIIN.

Vapaus.
Neljäs käsky.
Prologi.
Pöytälaulu.

VÄINÖLÄN VÄKI.

Lemmenlaulu.
Yksinlaulu.
Vaimojen valituslaulu.
Miesten kostolaulu.
Lasten laulu.
Peltolaulu.
Kaiken kansan laulu.

ERÄS TILINTEKO

ERÄS TILINTEKO.

25 VUOTTA RUNOILIJANA.

Motto:

„Hoo, jos minä olenkin musta
olen minä kaikilta tunnettu;
hoo, jos minä olenkin musta,
olen minä hyviltä tunnettu — —“

V a n h a l a u l u.

Tuon vanhan joululaulun sanat eivät anna rauhaa minulle. „Tähtipojista“ ne ovat, murjaanien nokimusta kuningas ne lausuu, miekka kädessä edes takaisin tepastellesaan.

Mitäkö minulla on niiden kanssa tekemistä?

Hetki on ankara. Käyn kustantajan pyynnöstä ja 25:nnen kirjailijavuoteni johdosta kertoilemaan jotakin itsestäni, elämästäni, minua ympäröineistä kirjallisista oloista ja omista taiteellisista tarkoituksistani. Millä alottaisin, mihin äänilajiin sanani soinnuttaisin?

Mielestäni tarjoavat murjaanien kuninkaan yhtä kaihomieliset kuin mahtipontiset sanat siihen sopivan lähtökohdan.

Uskon todellakin olevani tällä hetkellä kaikkein tunnetuimpia suomalaisia kirjailijoita. Samoin olen saanut varhaisimmasta nuoruudestani saakka nauttia useimpien maamme merkkihenkilöiden tuttavuutta, vieläpä ovat monet heistä minua läheisellä ystävyydelläänkin kunnioittaneet.

Silti en suinkaan usko olevani yksinomaan hyvästi tunnettu. Siitä ovat sanomalehdet, arvostelijat y. m. ystävälliset kylän-

miehet (ja -naiset!) kyllin huolta pitäneet. Että ne eivät vieläkään ole saaneet sisäistä mahtiponttani millään tavalla murtumaan, johtuu siitä, että annan tavattoman vähän arvoa maassamme yleisesti vallitsevalle kirjalliselle mielipiteelle, mikäli se nimittäin ei kosketa minua suorastaan taloudellisesti.

Siinä on heikko kohtani. Sillä olen ollut köyhä, köyhä niin kauan kuin muistan, joskaan en ole tahtonut jäädä myöskään 'maailman orjaksi', yhtä vähän kuin 'kurjuutta kärsimään', kuten kansanlaulu sanoo.

En ole tahtonut lisätä Aleksis Kiven tapaisten kirjallisten marttyyrien lukua, joiden tyyppi voi olla paikallaan, jopa välttämätönkin puoli vuosisataa sitten, ja sellaisena syvintä myötätuntoamme herättää. Vielä vähemmän olen tahtonut yhteiskunnallisesti sitoutua ja ottaa tuotannossani huomioon noita siteitä seuraavia velvollisuuksia. Olen tahtonut olla vapaa, aivan vapaa. Niinpä voin sanoi, että koko kirjallinen urani on ollut taistelua vapaudesta.

Tullee samoin vastakin olemaan.

Ei riitä nimittäin, että kerran saavuttaa vapautensa. Täytyy alituisesti taistella siitä, niin sisäisestä kuin ulkonaisesta vapaudesta. Missä tuo taistelu on päättynyt, lakkaa elämä, kaikki kuolee, kangistuu, myrkyttyy ja mätänee.

Pidän taistelua vapaudesta kunkin ihmisen korkeimpana, kuolemattomimpana siiveellisenä tarkoituksena.

Täytyy voida olla rehellinen muille ja itselleen.

Asia on mitä yksinkertaisin. Mutta sen käytännöllinen toteuttaminen sensijaan on mitä vaikein ja vaatii ihmisen jokahetkistä, ylivoimaista ponnistusta.

Monet esteet kohtaavat vilpittömintäkin, totuudenjanoisintakin ihmissielua.

Aluksi ei tunne itseään eikä muita. Erehdytty luulemaan jotakin epäoleellista ja ohimenevää puolta itsessään hyvinkin tärkeäksi ja oleelliseksi sekä sitä aivan erikoisella tarmolla korostamaan. Mikä keinoksi, mistä

apu? Ei muusta kuin elämänkokemuksesta ynnä sitä alituisesti seuraavasta itsetutkistelusta.

Liika ujous, liika vaatimattomuus voi myöskin monta ulkonaisen, jopa sisäisenkin valheen liukkaille poluille harhauttaa.

Mikä keinoksi, mistä apu? Ei muusta kuin siitä, joka tepsii myös liikaa itseluottamusta ja itsensä yli-arvioimista vastaan, Goethen neuvosta nimittäin, joka kuuluu: „Ihminen, vertaa itseäsi!“

Terveellisempää silmälääkettä en tiedä, ellei ihminen satu aivan upposokea olemaan.

Sitten tulevat ihmisen syntyperäiset myötä- ja vastatunteet, hänen omaksumansa ennakkoluulot ja ennakko-arvioimiset, hänen sydämensä ja hänen omatuntonsa, hänen vihansa ja hänen rakkautensa.

Epäilemättä voi kukin niistä olla hyvinkin suorana oikopolkuna ihmisen sisäiseen vapauteen.

Mutta ne voivat myös yhtä usein johtaa harhaan hänet. Ne eivät ole mitään pettämättömiä elämän-ohjaajia.

Myötätunteet ovat niistä kaikkein vaarallisimpia.

Teemme melkein alituisesti syntiä niiden vuoksi, vain senvuoksi, ett'emme raatsi lausua täyttä totuutta ihmisille, joista pidämme ja joiden pelkäämme tuosta totuudesta loukkautuvan tai murhettuvan. Kuinka raatsisimme sitten aina sanoa täyttä totuutta sille henkilölle, joka usein on meille mieluisin kaikista, nimittäin omalle itsellemme?

Ihminen on tavallisesti oman itsensä suhteen mitä taitavin asianajaja.

Vastatunteet ovat jo paljon vaarattomampia. Voimme usein paljon oikeammin arvioida vihollisiamme kuin ystäviämme.

Ennakkoluuloista on helppo luopua, mikäli ne nimittäin eivät ole aivan välttämättömiä henkisellemme rakenteellemme. Silloin monet ihmiset taistelevat niiden edestä ja niitä säilyttääkseen kuin jalopeurat. He pelkäävät henkisesti kuolevansa, jos ne heiltä riistetään. Ja koska ennakkoluulo on usein vain toisella ennakkoluulolla voitettavissa, näyttää joskus siltä kuin emme

me eikä maailma ylimalkaan ollenkaan edistyi.

Sydän ja omatunto ovat pahimmat kaidista. Ajatelkaa, kuinka paljon, kuinka paljon vanhaan, rakkaaseen, totuttuun ja myötäsytntyneeseen me olemme kiintyneet? Ja omatunto, joka on veren ääni meissä, vetää meitä tuohon kaikkeen samalla kuin kaikki älyllisemmät voimat meissä kutsuivat kauemmaksi ja korkeammalle.

Täytyy paljon rakasta polkea jalkoihinsa sen, joka pyrkii sisäiseen vapauteen.

Sitten vasta tulevat kaikki käytännölliset olosuhteet.

Kukaan ihminen ei ole riippumaton. Voidaksemme jotakin tehdä ja toimittaa maailmassa täytyy meillä olla joku ympäristö, jolla on paha tapa vallita meitä juuri samassa määrin kuin me itse sitä vallitsemme. Sitäpaitsi on meidän kuuluttava johonkin maahan, johonkin kansaan, johonkin aikauteen, yhteiskuntaan, vieläpä usein johonkin ryhmään ja puolueeseenkin, jos meidän

ei mieli heti haihtua kuin kupla ilmaan, vaan jättää edes jokin itseämme kuolematomampi jälki maailmaan.

Kaikki ne samalla kahlitsevat ja vangitsevat meitä. Mutta ensin tekee sitä elämäntehtävä, jonka ihminen itselleen valitsee.

Muistan valinneeni hyvin varhain sen. Lieneekö siitä riippunutkin, että juuri minun sisäisen vapautumiseni taistelu on ollut ja on niin työläs ja tuskallinen?

Synnyin Paltamon pitäjässä Hövelön talossa 6 p. heinäk. 1878. En siis vieläkään ole aivan rutivanha vuosiltani. Jos siitä huolimatta voin jo tänä vuonna viettää 25-vuotisjuhlaani runoilijana, johtuu se aivan poikkeuksellisista olosuhteista, jotka eivät ole voineet olla silloiseen — ja nykyiseen — varhaisvanhuuteeni syvästi vaikuttamatta.

Synnyin kymmenlukuisen lapsiparven nuorimpana (vanhin ja yhdestoista oli jo kuollut heti synnyttyään). Nuorimmat lapset kehittyvät usein aikaisimmin. Kaikki

veljeni ja siskoni olivat elossa vielä, mutta keskimmäiset jo koulussa, vanhimmat kaukana maailmalla. Näin jouduin minä olemaan paljon yksin lapsuudessani, joka varmaan oli omiaan monta mietiskelevää mielialaa herättämään.

Isäni, vanhempi toimitusmaanmittari Antti Lönnbohm (Mustonen), ja äitini, Anna Emilia (o. s. Kyrenius), eivät olleet nuoria enää, isäni syntynyt 1824, äitini kymmenen vuotta nuorempi häntä. Usein he olivat kauan ja vaarallisesti sairastuneita, joka ei suinkaan ollut omiaan vähentämään sisäistä yksinäisydentunnettani, tuota kaiken varhaisvanhuuden ensimmäistä suurta alkulähdettä.

Muistan, että minun oli usein ikävä, armottoman ikävä siihen aikaan.

Kesät kävivät vielä laatuun, sillä silloin oli talossa hilskettä ja vilskettä, silloin olivat kotona siskot ja veljet, joista aina joku oli tuonut parven hilpeitä kesävieraita tullessaan. Mutta syksyt, nuo hirveät syksyt! Kaikki talossa kuin kuihtui ja mykistyi silloin, koirat ulvoivat ulkona, lehmät ynisivät ikävästä ometassaan.

Äiti kulki itkusilmin, isä sulkeutui omaan kammioonsa lastensa tulevaisuutta tuumiskelemaan. Meitä oli talossa kolme vanhaa silloin, enkä minä suinkaan iloisin heistä.

Toverikseni jäi vanha, sokea ruotimummo, joka oli syntynyt jo ennen Suomen sotaa ja taisi jonkun henkilökohtaisen tarinan siitä. Taluttelin häntä, puhelin hänen kanssaan, luin Åbergin y. m. sotakertomuksia hänelle ja olin hyvin imarreltu hänen minulle osoittamastaan huomiosta ja tuhlaamistaan kiitoslauseista.

Luulen, että hän sanoi hyväksi pojaksi minua. Mutta enemmän kuin siitä olin ylpeä, että hän ihmetteli ja ihaili minun viisauttani ja väitti, että juttelin kuin vanha mies hänen kanssaan.

Varhaisvanhuus asui jo silloin siis verressäni.

Rupeat muistamaan hyvin nuoresta, parin kolmen vuotisesta. Muistan varsin hyvin vielä, kuinka meitä mahtui kaksi nuorinta veljestä samaan kylpysammioon,

joka ei ollut suurempi tavallista vesisaavia. Tilaa oli hyvin kummallekin.

Muistan surureunuksiset sanomalehdet ruokasalin pöydällä, silloin kun tuli tieto keisari Aleksander II:n murhasta, samoin kuin Snellmanin ja Lönnrotin kuolemasta. Muistan myös monta samoihin aikoihin sattunutta pientä kotikylän tapausta, joista useimmat elänevät nykyään vain minun mielikuvituksessani.

Ihmeellisin oli kuitenkin oma kotimaailma!

Kuinka jokainen kynnys, jokainen ovi, ikkuna ja huonekalu eli omaa henkilökoh- taista elämäänsä tuossa pitkässä, vanhassa rakennuksessa soukan, lehtirantaisen lahden varrella, jota Hövelön lahdeksi sanotaan! Ruokasalin kellokaappi oli mitä kunnian- arvoisin setä, joka vaikutti varsin salape- räisesti, salin nojatuolit vanhoja tätejä, jotka nyykyttivät päätään hyväntahtoisesti käsi- töineen ja sukankutimineen. Maalla kurkis- taa mystiikka joka nurkan takaa. Mutta niinhän se on ollut jokaisen muunkin maalla- syntyneen kodissa, ja mainitsenkin siitä

vain huomauttaakseni, etten tässä suhteessa suinkaan ole ollut mikään poikkeus sadoista ja tuhansista muista Suomen pojista.

Kirjaimet opin kolmen, täyden sisäluvun vasta viiden vanhana. Sillä välin tavata päristin kyllä kuin porokattila. En muista kenenkään erikoisesti ohjanneen näitä ensimmäisiä lukujani. Minulla oli itselläni halu lukemaan, ja on aina ollut, jos olisi vain ollut kyllin tilaisuutta.

Muistan, että isäni oli sekä ylpeä että iloinen siitä. Palkinnoksi opetti hän kertotaulun minulle.

Hän oli virkamies, ehkä vanhaa mallia-kin, mutta vielä enemmän tyypillinen kartanon herra ynnä kiivas, voimakas persoonallisuus. Talossa vallitsi vain hänen tahtonsa. Äitini ahersi aamusta iltaan talousaskareissaan, liikkui herkkänä, hiljaisena ja tunteellisena. Oli luonnollista, että me lapset kiinnyimme enimmäkseen häneen.

Isää peljättiin ja kunnioitettiin, äitiä helittiin ja rakastettiin.

Isäni, vanhaa karjalaista Mustos-sukua

Liperistä, oli töin tuskin päässyt kouluun ja saanut eräitä luokkia suoritetuksi, joka kuitenkin siihen aikaan nähtävästi riitti virka-uralle, Lönnbohm-nimi ja ruotsinkielen taito välttämättöminä eväinä tietystikin. Hän oli ollut A. Oksasen koulutoveri ja ehkä juuri senvuoksi säilyttänyt halki elämänsä suuren kunnioituksen runoutta kohtaan.

Muistan, että hän monena talvihämäräisenä iltana keinutuolissaan lauloi ja koetti opettaa „Savolaisen laulua“ ja „Suomen valtaa“ minulle, hänen polvellaan istuvalle. Taisipa ukko itsekin hiukan kalevalaista runotaitoa. Varmaan hän senvuoksi olisi kirjallisen urani hyväksynyt, jos siihen vain hänen mielestään olisi liittynyt kunnollisen toimeentulon mahdollisuudet.

Tulin hänen kanssaan kirjalliseen kosketukseen, kun kerran syksyllä kouluun lähtiessäni olin kätkenyt sinikantiset runokokeilu-vihkoni tallin taakse lastukasaan. Eihän minulla mitään sen parempaa lukitua kätköpaikkaa ollut ja saisinhan minä ne sieltä kyllä seuraavana kesänä onkilie-

roja hakiessani! Mutta syksyllä olivatkin piikat keittiön uuniin lastuja kootessaan löytäneet vihot ja vieneet isälleni.

Hän saapui samana syksynä silloiseen koulukaupunkiini Ouluun virkamatkoillaan. Muhoillen otti hän puheeksi asian.

Sävähdin punaiseksi. Häpesin niin, että oli sydän seisahtua.

Isäni lohdutti minua ja sanoi, ettei ole tarvis hävetä sentapaisia yrityksiä, vaan kehoitti päinvastoin jatkamaan. Ja koska ei minulla sen parempaa säilytyspaikkaa ollut, oli hän lukinnut ne omaan kaappiinsa, josta ne kyllä saisin aikoinani.

Olen hänelle ikuisesti kiitollinen tästä kohtauksesta.

Äitini eli vuoteen 1895. Tiedän, että hän iloitsi suuresti ensimmäisistä painetuista runoistani, vaikka olin liian ujo hänelle niitä käsikirjoituksina näyttämään tai lukemaan.

Hän oli monta vuotta sairaana ennen kuolemaansa. Lueskelin silloin joskus „Fritiofin satua“ hänelle, johon itse olin koulun yläluokilla suuresti ihastunut. Hän

muisti vielä pitkiä matkoja ulkoa siitä, vieläpä sävelmätkin, joita hän hyräili heikolla, miltei aineettomalla äänellään.

Hänen nuoruutensa oli kulunut Viipurissa, jonka saksalaista naiskoulua hän oli käynyt jonkun verran ja jonka silloiset teatterinäytännöt hän muisti vielä kuin viisi sormeaan.

Opillinen alkusivistykseni jäi tätini Olga Kyreniuksen asiaksi.

Hän oli tavallista merkillisempi koulu-täti, ei ainoastaan älynsä ja sivistyksensä puolesta, jonka hän oli saanut samassa saksalaisessa naiskoulussa, vaan myöskin henkisen joustavuutensa vuoksi, joka teki hänelle mahdolliseksi seurata sisarensa lapsien vaiheita ja kehityskulkua samalla sammuttomalla rakkaudella vanhimmasta nuorimpaan.

Taitaen itse viittä kieltä — suomea, ruotsia, venäjää, saksaa ja ranskaa — sekä tietopuolisesti että käytännöllisesti, hän oli

opetellut täyskasvaneena vielä kuudennenkin, latinan nimittäin, voidakseen toimia isäni luona todellisena kotiopettajana ja ohjasi oppilaitaan kaikissa aineissa, ei vain lyseon ensimmäiselle, vaan toiselle ja kolmannellekin luokalle saakka. Vaati tarmoa, vaati kärsivällisyyttä. Mutta vielä enemmän samoja ominaisuuksia mahtoi vaatia taloudenpito koulukaupungissa, jonne hän uskollisesti aina syksyn tullen seurasi tai pikemmin ohjasi oppilaitaan.

Isäni kuollessa 1890 oli meitä jäljellä enää vain kaksi tenavaa, jotka tarvitsimme hänen huolenpitoaan. Luonnollisesti seurasi hän meitä Hämeenlinnaan, missä vanhin veljeni O. A. F. Lönnbohm, silloinen „Hämeen Sanomien“ toimittaja ja koulun-opettaja, nykyinen kansakouluntarkastaja, valmisti kodin meille. Eikä hän vielä ylioppilainakaan jättänyt meitä.

Tietysti siirtyi hän silloin Helsinkiin. Hän kuului siihen lajiin ihmisiä, jotka eivät vaadi mitään itselleen, vaan ovat valmiit kaikkensa muiden edestä uhraamaan.

Hän opetti minua ensimmäiselle luokalle

saakka, jonka ynnä seuraavan suoritin Kajaanin silloisessa kolmiluokkaisessa alkeiskoulussa.

Täällä aloin jo kirjoittaa runojakin.

Pahoin pelkään, että olin siihen aikaan silmittömästi rakastunut. Ainakin muistelen, että ne olivat vahvasti eroottisia, joskaan eivät aina ulkonaiselta sävyltään, niin ainakin niissä piileviltä sisäisiltä mielialoilta.

Sain kärsiä paljon pilkkaa niistä. Asuin kolmen nuoren, hilpeän naisserkun luona, jotka löysivät ne, eivätkä suinkaan kynttilänsä suitsuavaa liekkiä vakan alle pistäneet. Runoilijakärsimystä seuraavan runoilijalaakerin laita lienee ollut vähän niin ja näin, mutta ainakin muistan, että minusta tuli jo siihen aikaan hyvin haluttu muistikirja- ja syntymäpäiväkirja-runoilija, varsinkin tyttölasten kesken.

Olin jo siihen aikaan päättänyt vakavasti, että runous oli varsinainen elämäntehtäväni.

Kykyäni ja lahjojani siihen en epäillyt ollenkaan, joskin tiesin runomuodollisesti vielä paljon puuttuvani. Siinä suhteessa tuli ensimmäiseksi ja suomenkielisistä runoilijoista ainoaksi opettajakseni veljeni Kasimir Leino, joka kesällä v. 1890 Parisista palattuaan saapui kotiin uuden tuulahduksen kera suuremmasta, avarammasta maailmasta, runokokoelman „Ristiaallokossa“ valmis käsikirjoitus ja paksu pinkka keltakantisia ranskalaisia teoksia kapsäkissä.

Kirjat niinkuin runotkin olivat levällään hänen pöydällään ja ikkunallaan.

Kävin monta kertaa varkain niitä vilkaisemassa. Kirjoja en ymmärtänyt vielä, mutta runot sensijaan tekivät syvän vaikutuksen minuun. En ollut uskonut, että suomenkieltä yleensä voisi noin kauniisti ja sujuvasti soinnutella. Eikä sisäinen, aatteellinenkaan puoli suinkaan jättänyt kylmäksi minua. Tietysti tuli minusta jo silloin täysi vapaa-ajatteliija, täysi „Nuoren Suomen“ mies. Ymmärsin, että ilmassa oli myrskyä ja taistelua, johon minunkin

olisi tehnyt niin sanomattomasti mieleni osaa ottaa. Mutta minulla, ikävä kyllä, oli vielä pitkät kouluvuodet edessäni.

Harmittelin, että olin liian nuori. Harmittelin myös, etten voinut itse ansaita leipääni, sillä tunsin isäni kuoleman jälkeen olevani taakaksi omaisilleni.

Näytin runojani Kasimirille.

Onneksi hän ei hymyillyt, ei tehnyt pilkkaa niistä. Rupesi vain kärsivällisesti korjailemaan. Seisoin syrjässä, katsoin, ihailin ja ihmettelin. Noinko helposti se käykin? Niin se on, kun on mestaruutta sormenpäissä!

Loppusoinnut, joita olin turhaan puolen päivää tuumiskellut, sujuivat kuin vuolas virta hänen käsistään. Ja entä alkusoinnut sitten! Runoni olivat tuossa tuokiossa toisenlaisia.

Samalla risti hän minut Eino Leinoksi. Se oli käännekohta elämässäni.

Paitsi veljeäni, ihailin siihen aikaan suomalaisista runoilijoista enemmän Kramsua,

sitten Oksasta, vähemmän J. H. Erkköä, jota en vielä ymmärtänyt. Ponnistellessani itse juuri muodollisten puutteiden kera häiritsti pieninkin runomitallinen virhe, pieninkin rytmillinen poikkeus tai ajatuksen epäselvyys minua tavattomasti muiden teoksissa.

Makuni oli jotakuinkin terve, joskin ahdas ja yksipuolinen, kuten koko kauneustajuntani.

Se oli tyypillisen sunnuntailapsen. Onneksi ei minusta kuitenkaan tullut sunnuntairunoilijaa.

Kramsun ja Oksasen rinnalla löysivät Juteini, Kallio ynnä jotkut muut „Väinölän“ runoilijat armon edessäni. Minulla oli onni kasvaa kirjojen parissa. Isäni oli jo ollut kirjojen ystävä, veljeni ja sisareni olivat aina maailmalta kotiin tullessaan sen kirjavaroja suuresti kartuttaneet.

Tutustuin jo silloin suurimpaan osaan suomalaista kaunokirjallisuutta. Mutta siihen loppuikin kirjallinen tuntemukseni, sillä jo ruotsinkielen taito oli omintakeisella, joskaan ei kovin vaivaloisella työllä hankittava.

Opin sen „Välskärin kertomuksista“.

Nyt aukesi uudet avarat alat minulle. Luin Topeliusta, luin Veckselliä, luin Tavaststjernaa, luin Snoilskyä, Rydbergiä ja Tegnériä. Syvimmän vaikutuksen teki kuitenkin Runeberg, etenkin hänen „Kuningas Fjalarinsa“ ynnä „Idyllinsä ja epigramminsa“ minuun. Siinä mestari, ajattelin, ja koetin, mikäli mahdollista, matkia häntä.

Tein sen joskus, viidennellä ja kuudennella luokalla jo jotakuinkin taitavasti.

Kuten näkyy, oli kirjallinen makuni siihen aikaan varsin klassillinen. Samalla vierauduin jonkun verran veljeni kautta saamastani ranskalaisen lyriikan henkäyksestä. Epäilemättä olisikin sen kaunopuheinen, pateettinen sävy voinut ajan pitkään käydä tuiki vaaralliseksi muutenkin mahtipontisuuteen pyrkivälle runoilijaluonteelleni.

Toinenkin vaara vaani tielläni: saksalaisen romantiikan vaara.

Se tuli luonnollisesti Heinen kautta, jolta samalla opin saksankielen, paljon paremmin ja helpommin kuin mistään oppikirjoista.

Ihailin suuresti häntä, yhtä paljon hänen ballaadejaan ja hänen pieniä, siroja tunnelmapalasiaan kuin hänen romantista ironiaansa. Nukuin „Laulujen kirja“ pääalaiseni alla, heräsin „Das Buch Le Grandin“ kukkatuoksuun ja rummunpärinään. Koetin matkia häntä, mutta onnistumatta. Olin vielä aivan liian luonnontuores, aivan liiaksi maalainen ilmiö näin kaupunkilaista koruteollisuutta tuottaakseni.

Terveyteni, sekä henkinen että ruumiillinen, suorastaan suututti ja tuskastutti minua.

Minäkin olisin niin kovin mielelläni tahtonut olla kalpea, riutuva kuutamorunoilija Heinen tapaan ja hänen ivallinen hymynsä huulillani. Mutta ei se käynyt, ei se käynyt mitenkään. „Verriet mein blasses Angesicht, Dir nicht mein Liebeswehe, und willst du das der stolze Mund das Liebeswort gestehe?“ Koetin turhaan soinnuttaa kanneltani siihen tapaan. Mutta mitä tehdä, kun peili todisti aivan toista ja näytti mitä kukoistavimman ja punaposkisimman maalaispojan?

Koomillista, hullunkurista! Luovuinkin pian koko yrityksestä.

Muista koulupoika-aikaisista kirjallisista vaikutuksistani lienevät olleet tärkeimmät ne, jotka sain „Päivälehden piiriltä“ ja siihen liittyneeltä realistiselta kirjallisuudelta.

Ihailin rajattomasti sitä, varsinkin Minna Canthia, Ahon „Lastuja“ ja Järnefeltin „Isänmaata“, jota muistan kokonaisen kesän lukeneeni. Mutta kaikki muukin realistinen kirjallisuus, eivätkä suinkaan vähimmän kansankirjailijat, herättivät vilpittömintä mielenkiintoani. Seurasin myös tarkoin kaikkia silloisia Päivälehden ja Uuden Suomettaren välisiä kamppailuja, varsinkin mikäli ne kirjallisuutta koskivat, mutta myös muilla aloilla.

Imin silloin itseeni sen aatteellisen ja kirjallisen nuorsuomalaisuuden, joka ei taida minusta haihtua milloinkaan, vaikka jäisinkin ehkä vielä sen viimeiseksi ja ainoaksi mohikaaniksi.

Kysymys oli ensin kansankielestä ja sen oikeudesta. A. Meurman ja veljeni Kasimir iskivät vastakkain, ensin Uuden Suomettaren palstoilla, sitten kumpikin omassa äänenkannattajassaan. Pian laajeni se kysymykseksi koko Suomen nuoren, nousevan taiteen ja kirjallisuuden oikeudesta, väittelyksi rumasta ja kauniista, siiveellisestä ja epäsiiveellisestä, todesta ja epätodesta. Olin mitä tulisin päivälehteläinen. Suometar oli minusta aatteellisesti aina ja joka suhteessa väärässä, Päivälehti aina oikeassa.

Jälleen harmitti liika nuoruuteni minua. Miksi en minä saanut olla mukana tuossa?

Teki mieli nousta ja huutaa. Täytyi vain painautua takaisin koulupenkille. Läk-syt tuottivat liian vähän vaivaa minulle. Siitä oli se hyöty, että harjoittelin itseni vähitellen todelliseksi runotaituriksi.

Samalla koetin epätoivon vimmallalla muodostaa itselleni edes jonkinlaista maailmankatsomusta.

Isäni oli ollut vapaa-ajatteliija, eikä Kaajanin tienoilla lapsuudessani liikkuva hihhulilaisuus häntä ollenkaan miellyttänyt. Usein laski hän leikkiä siitä helposti herätettyjen maalais-eukkojen kanssa.

Äitini sensijaan oli uskonnollinen luonne. Mutta hän piti uskonsa itselleen, kävi kirkossa vain silloin tällöin, joskin saattoi yksin ollen rukoilla hartaasti ja palavasti sekä tuntea siitä ylenluonnollista lohdutusta.

Joskus kertoi hän siitä minulle.

Oman uskonnollisen elämäni sisällys supistui lapsuudessa johonkin tavanmukaiseen iltarukoukseen.

Taisin kuitenkin lyseon ensi luokalla saada jonkinlaisen uskonnollisen herätyksen. Luin uutterasti Arndtin rukouskirjaa, jonka olin saanut lahjaksi äidiltäni, samoin kaikessa salaisuudessa myös raamattua. Mutta se oli kuin sovitus-uhria jollekin tuntemattomalle jumalalle. Pelkäsin, että minun muuten kävisi huonosti sekä kotona että koulussa. Vanhempien sairaus taisi myös osaltaan vaikuttaa.

Tuo uskonnollinen mieliala haihtui kui-

tenkin yhtä pian ja helposti kuin oli tullutkin. Mutta vakaumukseni vaappui vielä spiritualistisen ja materialistisen maailman-katsomuksen välillä, kunnes Ingersoll koulun keskiluokilla ratkaisi asian. Olihan nyt tullut täysin todistetuksi, ettei jumalaa ollut olemassa!

Tunsin siitä suurta helpotusta, sillä jumalan keralla haihtuivat myös kaikki etäisimmätkin mielikuvat sielun kuolematonmuudesta, ikuisesta tuomiosta ja varsinkin helvetin tulisista järivistä, joihin jo pahasti olin peljännyt joutuvani.

Hätäkös nyt oli elää! Kun kuoli, niin kuopattiin.

Neljännellä luokalla muistan viimeisen kerran isämeidän rukoilleeni. Mutta sekin tapahtui jo siinä kyynillisessä mielessä, että eihän tuo mahtane olla pahitteeksi, jos ei avuksikaan.

Siitä kyynillisyyden pisarasta oli kuitenkin vielä pitkä matka rippikouluun, joka kammottavana kysymyksenä kohosi edessäni.

Järkeni, samoin kuin ympäristöni, sanoivat

minulle, että se oli pelkkä muodollisuus. Mutta minullahan oli jo oma vakaumus, tahdoinhan tinkimättä ja järkähtämättä jo silloin menetellä sen mukaisesti. Sattui sitten vielä Kiellandin „Myrkkyä“ käteeni, joka teki tärisyttävän vaikutuksen minuun. Vannoin vahvasti, etten ikinä, en ainakaan minkään käytännöllisten, yhteiskunnan tarjoamien etujen vuoksi mokomaa koulua suorittaisi.

Kuitenkin suoritin sen kahdeksannella luokalla. Tein sen, samoin kuin useimmat tovereistanikin, aivan kyynillisessä mielessä ja voin siis omasta kokemuksestani todistaa ehtoollispakon siveellisesti turmelevan vaikutuksen.

Nautin myös Herran ehtoollisen.

Kirkon kaksituhat-vuotinen perintätieto ja perintätapa hurmasi historiallisesti sekä esteettisesti minua. Mutta siveellinen itseysteni häpesi, häpesi sanomattomasti. Seisoinhan minä siellä kuin vuohipukki lamasten seassa. Useimmat tovereistanikin pitivät velvollisuutenaan näyttää liikute-
tuilta.

Mutta minähän olinkin jo silloin yli-ihminen. Olinhan jo edellisinä vuosina Nietzscheen ja hänen Zarathustraansa tutustunut.

Nietzsche määräsi pitkäksi aikaa ajatus-tapani. Kohtasin tässä ensi kertaa toisen siveys-opin kuin kristillisen, ymmärsin sen yhtä vaikeaksi, ellei vielä vaikeammaksi toteuttaa, ja omaksuin sen heti silmittömästi.

Täytyihän ihmisellä joku siveys-oppi olla! Samalla sanoin hyvästit myös äsken niin täydelliselle materialismilleni.

Suoritin nietzscheläisyyden noin kolmantena neljäntenä ylioppilasvuotenani. Kuinkako pääsin siitä? Kokonaan en päässyt siitä enkä tule pääsemään koskaan, varsinkaan velvollisuuksien lajittelemiseen nähden, jotka aina esiintyvät minulle, ei rinnastettuina, vaan alempina ja ylempinä. Mutta opin yksilön rajat tuntea tuskaa, ja samalla oli myös hänen rajaton nauttimisoikeutensa kadotettu.

Jäi jäljelle vain yksilön pyrkimys sisäiseen vapauteen.

Täydellisin nietzscheläinen lienen ollut silloin, kun koulun toverikunnassa hehkuvalle kaunopuheisuudella esitin kerran hänen opinlauselmiaan ihmettelevän ja ihailevan kuulijakunnan edessä.

Näillä mitä kirjavimmilla vaikutuksilla ja edellytyksillä varustettuna tulin ylioppi-laaksi keväällä 1895. Olin silloin kuudentoista vanha ja yhtä itserakas harvinaisesta opistani kuin rajattomista runolahjoistani.

Mutta minustahan olikin sillä välin tullut tunnettu runoilija.

Ensimmäinen runoni painettiin 1890. Sen nimi oli „Kajaanin linna“, suorastaan „Välskärin kertomusten“ aiheuttama. Paikka oli „Hämeen Sanomat“ ja veljeni O. A. F. lähin syypää rikokseen.

Toiseksi syypääksi joutui hänen jälkeläisensä „Hämeen Sanomien“ toimituksessa, maisteri Severi Nuormaa, joka jo itsekin

oli siihen aikaan erinäisiä runoja julaissut ja sekä tarkasteli että arvosteli sepustuksiani suurella hyvántahtoisuudella. Minusta tuli „Hämeen Sanomien“ vakinainen runoavustaja. Sainpa vielä joskus palkkiotakin viitosen tai pari, jos olin oikein ahkerasti kirjoittanut. Pahoin pelkään, että hänen täytyi suorittaa se omasta kukkarostaan.

Hänen jälkeensä peri arkkitehti Helin lehden. Minä seurasin mukana jo luonnollisina kaupanpäällisinä. Sain jo jonkun kirjankin arvosteltavakseni, samoin taidenäyttelyn. Olin tyypillinen kirjallinen koulupoika, joiden luku on legio meidän maa-seutukaupungeissamme.

Mutta sillä välin olivat jo myös veljeni Kasimirin suosiollisella välityksellä Päivälehden ja „Nuori Suomi“-albumin palstat auenneet minulle. Niiden avulla tulin tunnetuksi kautta maan jo koulupoikana ollessani. Minua mainittiin jo yleisesti Leinoksi ja oudommat ihmiset luulivat minua mikä nuoreksi maisteriksi, mikä ylioppilaaksi. Punastuin aina ylpeydestä silloin ja varoin visusti asian oikeaa laatua ilmaisemasta.

Sellainen erehdys sattui esim. Vaasassa joulun tienoilla 1893, jossa minua paikkakunnalla oleskelevana oli pyydetty sikäläisen kansallisseuran iltamaa avustamaan. Alkio puhui, minä lausuin. Olin kunniani kukkuloilla.

Ei ollut ihme, että ylpeyden piru meni minuun. Tahdoin saada runoni jo painetun kokoelman muodossa julkisuuteen.

Tein tuon uhkarohkean yrityksen 1893. Kirjoitin sekä Söderströmille että Otavalle. Sain hylkäävän vastauksen molemmilta. Mutta Renqvist peijakas oli pitänyt jonkun salaisen neuvottelun veljeni Kasimirin kanssa. Hän pyysi minua pitämään Otavaa „muistossa tulevaisuuteen nähden“.

Se edes hiukan lohdutti minua. Huomasin jälleen olevani liian nuori, mutta tiesin jo, että tuo vika ehkä sentään menisi vuosien mukana.

Söderströmin vastauksesta sensijaan olin syvästi loukkautunut.

Hänen kirjeensä päällä seiso i „Neiti Eino Leino“. Se oli tuiki myrkyllisesti sanottu mielestäni, sillä vaikka tunsinkin

itseni vielä varsin neitseelliseksi ja viattomaksi, tahdoin jo sentään miehestä enkä niinkään pienestä miehestä käydä.

Erehdys johtui siitä, että asuin Fredrika Wetterhoffin Kangaskoululla Hämeenlinnassa siihen aikaan enkä ollut katsonut tarpeeksi merkitä sukupuoltani kirjeessäni.

Olin kauan alakuloinen tästä asiasta.

Mutta voitot ja tappiot seuraavat toisiaan. Erääksi suurimmista koulupoikaikani kirjallisista voitoista katson sen hetken, jolloin ruotsinkielen opettajani, masteri A. Siegborg (Siikaniemi) tunnin päätyttyä pyysi syrjään minut ja kysyi, enkö ollut aikonut suorittaa uutta suomennosta Runebergin „Kuningas Fjalarista“, jota me par'aikaa luimme seitsemännellä luokalla.

Sepä ehdotus vasta oli omiaan ylpeytteni kohottamaan! Minuun uskottiin siis jo runoilijana myös opettajiston keskuudessa.

Ymmärsin kyllä työn vaikeuden, mutta juuri se viehätti minua. Olin kuitenkin siksi järkevä, etten käynyt heti käsiksi ensimmäiseen lauluun, jonka muodolliset vaikeudet voisivat vielä tänäkin päivänä

peljättää ketä tahansa kehittyneempääkin runoniekkaa, vaan toiseen, jonka vie-nompi, lyyrillisempi sävy ja yksinkertaisempi sanonta paremmin vastasivat sil-loisia voimiani ja kehityskauttani. Tein sen keväällä 1894 ja maisteri Sieberg otti sen suosiollisesti tarkastaakseen.

Hän antoi mitä edullisimman lausunnon siitä, joskin hän oli tehnyt siihen joukon yhtä runollisia kuin hellävaraisia huomautuksia.

Kesällä käänsin koko Fjalarin sitten. Meni usein puoli päivää ja enemmänkin yhteen ainoaan säejaksoon. Piilin metsään kirjoineni ja papereineni, maltoin tuskin tulla ruokatunneillekaan, valvoin aamuun saakka valkeat kesäiset yöt. Työ miellytti sanomattomasti minua. Tunsin, että se oli mitä sopivin kehittämään kirjallista makuani ja kielikorvaani.

Syksyllä lähetin sen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle, joka otti asian juhlallisesti ja asetti Arvi Jänneksen sekä Paavo Cajanderin sitä tarkastamaan. He tekivät siihen jälleen joukon positivisia huomau-

tuksia, jotka tietysti empimättä otin huomioon.

Tällaisena tarjosin sen Werner Söderströmille.

Tämän isällä, vanhalla konsuli G. L. Söderströmillä oli kuitenkin jo kauan salassa kytentynyt tuuma saada uusi suomenkielinen painos kaikista Runebergin teoksista. Sain vastauksen häneltä, jossa hän tarjosi palkkioksi „Kuningas Fjalarista“ Smk 200: — ynnä uudeksi käännöstyöksi „Nadeshdan“.

Se valmistui kesällä ja syksyllä 1895. Palkkio kohosi sadalla markalla.

Samalla olin saanut konsuli Söderströmiltä kirjeellisesti toimekseni sopia työnjaosta silloisen ylioppilaan O. Mannisen kanssa, jonka nimen nyt ensi kerran kuulin ja jota Kaarle Krohn oli tähän työhön suositellut. Hän otti osalleen lyyrilliset runot, minä „Salamiin kuninkaat“. Näin oli minusta, kiitos olkoon Siegbergin, tullut Runeberg-kääntäjä jo koulupenkillä.

Pohjalainen osakunta palkitsi runoni vuosijuhlissaan syksyllä 1895 toisella palkinnolla Smk 75: —. Niilo Mantere sai ensimmäisen.

Se oli sama runovihko, joka sittemmin keväällä 1896 ilmestyi painosta nimellä „Maaliskuun lauluja“ ja pääasiallisesti sama, jota jo kolmisen vuotta aikaisemmin olin kustantajille tarjotellut. Olin jo kokonaan siitä pois kasvanut. Henkeni oli jo saanut tai oli saamaisillaan uuden sisällyksen.

Kokoelma ei sen suurempaa huomiota herättänyt. Reeni Roine, joka silloin kirjoitti vielä Päivälehteen, antoi siitä verrattain nuivan arvostelun ja muistan veljeni Kasimirin sanoneen silloin, että hän „tässä ja ainoastaan tässä tapauksessa“ valitti olevansa veljeni, koska hän ei voinut arvostella sitä. Hänellä itsellään oli aivan toinen ja repäisevämpi tapa lingota esille nuoria runoilijoita, kuten Yrjö Veijolan esimerkki vuotta aikaisemmin ja Larin Kyöstin pari vuotta myöhemmin kyllin todistivat.

Jäin puolittunnustetuksi suuruudeksi. Että olen sitä vieläkin, ei liene tarvis erikoisesti huomauttaa.

Parin maaseutulehden, kuten „Pohjalaisen“ ja „Viipurin Sanomien“ arvostelut olivat kuitenkin hyvin suosiolliset. Myöskin „Nya Pressenin“ peljätty arvostelija Ernst Gråsten katsoi vihkoseni hyvántahtoisen mainitsemisen arvoiseksi, vaikkakin höystäen harvoja kiitoslauseitaan monilla karvailla pille-reillä.

Osakunta-elämä ei minua suurestikaan viehättänyt, yhtä vähän kuin se saattoi tarjota minulle mitään uusia henkisiä virikkeitä. Olin jo heti Helsinkiin tultuani päässyt veljeni kautta paljon kehittyneempään seurapiiriin, missä juteltiin niistä asioista, joita itsekkin enin harrastelin, nimittäin kirjallistaiteellisista. Kehityin melkein päivä päivältä. Luin kaikkea sekaisin, ranskalaista, tanskalaista ja pohjoismaista kirjallisuutta, opin tuntemaan Jörgensenit, Kragit, Obstfelderit, Frödingit, Levertinit y. m. mutta ilman että ne minuun kuitenkaan sen syvemmin tietääkseni vaikuttivat muuta kuin muodollisesti.

Henkinen sisällykseni oli jo määrätty silloin: se oli kansallinen uusromantiikka,

joksi sitä itse myöhemmin olen nimitänyt.

Tietysti olin jo koulupoikana lukenut ja harrastanut paljonkin Kalevalaa. Mutta minä en vielä päässyt kiinni sen mystiikasta. Yhtä vähän saattoivat J. H. Erkon hiukan järkeilevät näytelmät „Aino“ ja „Kullervo“ minua siihen johdattaa. Juhani Aho vaikutti ehkä jo enemmän, mutta ei paljon hänkään niin kokonaan toisenlaisen taiteilijaluonteensa vuoksi.

Pääasiallisimman sysäykseni siihen suuntaan sain kuvaamataiteista ja musiikista, taikka ehkä vielä oikeammin, siitä taiteilijaryhmästä, jonka Gallén, Sibelius, Kajanus, Halonen, Wikström y. m. muodostivat. He aukaisivat kokonaan uuden maailman minulle.

Minusta tuli mitä kiihkomielisin kansallinen uusromantikko.

En tahtonut ensin löytää mitään muotoa uusille taiteellisille tarkoituksiperilleni. „Tarina suuresta tammesta“ (kesällä 1896) jäi pelkäksi muodottomuudeksi, joskin vastasen kautta pääsin kalevalaiseen kielenkäy-

täntööni. Sama kohtalo tuli näytelmäni „Sota valosta“ osaksi (kesällä 1900). Teen sen varmasti vielä kerran uudestaan. Mutta sillä välin sain jo eräissä lyyrillisissä Kalevala-ballaadeissa („Yökehrääjä“, 1897) paljon esille tarkoittamaani kansallisromantista mielialaa ja vertauskuvallista mystiikkaa näytelmärunossani „Tuonelan joutsen“, joka on niin varhain kuin 1896 sepitetty.

Kansallinen uusromantiikka jätti ikuiset jäljet minuun. „Helkavirret“, jotka kirjoitin kaikki yhteen painoon eräänä kultaisena kesänä (1903) Mannisen luona Kangasniemellä majaillessani, ovat ehkä sen taiteellinen huippu, mutta ei suinkaan sielullinen päätepiste.

Nytkin saatan melkein minä hetkenä hyvänsä ainakin mielialoissani siihen horjahtaa.

Kansallisen uusromantiikan rinnalla alkoivat maailmankirjallisuuden suuret klassikot minuun vaikuttaa.

Shakespearen kootut teokset, Hagbergin ruotsinkielisenä käännöksenä, seurasivat kauan minua kalleimpana kirjallisena aarteenani. Opin hänen kauttaan erottamaan taiteen estetisismistä.

Hänen jälkeensä tuli Goethen vuoro, joka vaati vuosikausia minulta. Ihailin hänen ihmisyyttään, hänen sanontansa jyvyyttä ja hänen ajatustensa nerokasta nykyaikaisuutta. Hänen jälkeensä tuli Ibsenin vuoro, joka on vienyt minulta useamman kuin yhden näytelmän paperikoriin. Ymmärsin ensin vanhaa Ibseniä, „Borkmania“ ja „Kun me kuolleet heräämme“, joista vasta vähitellen tunkeusin hänen nuorempiin teoksiinsa.

Vanhoihin kreikkalaisiin tulin omituista kyllä ranskalaisen pseudoklassillisuuden kautta, vaikka omasta mielestäni pidinkin ja pidän vieläkin Goethen „Iphigeneiaa“ ainoana todella helleenisenä hengentuotteena, mitä antiikin aikojen jälkeen on kirjoitettu.

Dantea opin viimeiseksi tajuamaan. Mutta hän valtasikin minut siihen määrään,

että hän suorastaan pakotti minut suomen-
tajakseen.

Georg Brandes ja Anatole France ovat vapauttaneet paljon älyllistä olemustani, Tavaststjerna tunnelmapitoisuuttani, Strindberg uskoani vanhan draaman rakenteeseen. Häntä ilman olisin tuskin kirjoittanut legendarjaani „Lalli“, „Tuomas piispa“ ja „Maunu Tavast“, joiden historiallinen puoli on vähimpäänsä tyylitelty. Pyrin siihen aikaan koristeelliseen taiteeseen. Mutta luulen „Kangastuksista“ saakka (1902) lyriikkaani nähden seuranneeni erästä toista tunnussanaa, joka ei suinkaan sulje pois edellistä, nimittäin monumentalisuutta.

Akateemiset opintoni jäivät kesken osaksi varojen, osaksi harrastuksen puutteen takia. Tiedän, että Aspelin-Haapkylä ei anna sitä anteeksi minulle milloinkaan.

Halveksin kaikkein vähimmin tiedollista sivistystä, vaikka en ymmärrä, että sitä

varlen välttämättä täytyy kulkea idiootiksi tekevän ylioppilasmankelin läpi.

Pakotettuna jo kuudentoista vuotiaasta leipäni itse ansaitsemaan olen tehnyt kaikkea kirjallista työtä, sen laatuun katsomatta, ja mitä en ole osannut, olen koettanut opetella niin hyvin kuin mahdollista. Luulen olevani jo yhtä hyvä arvostelija kuin joku toinenkin, samoin suomentaja ja sanomalehtimies.

Sanomalehti-alani vei minut moniin kiistoihin ja polemiikkeihin, karkoittaen minusta monta ystävää, joille ei olisi tarvinnut ehkä aivan niin suora olla. Suorastaan kuolemansynnin tein, kun teatterikriitikoksi 1897 tultuani rupesin heti huikeasti Kansallisteatterin pyhitettyjä aloja penkomaan. Luulen, että monet eivät anna anteeksi vieläkkään silloista uhkarohkeuttani.

Heidän kaunansa ja katkeruutensa olkoon oikeana rangaistukseni.

Sanomalehtitointani olen jatkanut osaksi suorasanaaisella kirjallisuudellani, sellaisella

kuin „Päivä Helsingissä“, „Tuomas Vitikka“, „Jaana Rönty“, „Olli Suurpää“ ja „Pankkiherroja“ ovat. „Kaunosielu“, „Nuori nainen“ ja koko „orja“-sarja kuuluu toiseen viivaan ja on niiden pohja usein omista henkilökohtaisista elämyksistäni etsittävä.

Vielä henkilökohtaisemmaksi on myöhempi laulurunouteni käynyt, ei suinkaan aina muodoltaan, vaan sisällykseltään. Alun siihen teki jo „Tähti-yö“ (1904). „Halla“, „Tähti-tarha“, „Painuva päivä“ ja arvattavasti tämäkin „Elämän koreus“ jatkavat siinä suhteessa samaa tunnesävyä.

„Mesikämmen“ on persoonallisimpia ja parhaimpia kirjojani. Eihän se ole mikään lastentarina. En ymmärrä, kuinka yleisö ja eräät arvostelijat ovat voineet niin sen suhteen erehtyä.

Huomaan, että minulle käy sitä vaikeammaksi puhua, mitä lähemmä nykyisiä aikoja tulen. Paras, että lopetan siis. Tekisin sen mieluummin jollakin omalla runosäkeelläni, ellei tuo riivatun murjaanien kuninkaan laulu rupeaisi jälleen liian selvästi kaikumaan korvissani.

„Hoo, vaikka minä olenkin musta — —“

Runojani on käännetty viron, ruotsin, tanskan, saksan, englannin, unkarin, venäjän, jopa uuskreikankin kielelle. Mitäs siitä sanotte? Enkö ole 'hyviltä' tunnettu?

Ellei se riitä, luettelen kaikki valtionpalkintoni, sekä saadut että saamattomat.

Kunniatohtoria ei minusta ole vielä tullut, yhtä vähän kuin eläkkeen nauttijaa. Mutta ne putoo kyllä, ne putoo kuin kypsät omenat puusta, kunhan puu ehtii vielä vähän vanheta, mädätä ja — viisastua.

Kirjoitan sitten uuden elämäkertani ja peruutan tämän nykyiseni.

Helsingissä 18/2 1915

Eino Leino.

ELÄMÄN KOREUS.

ELÄMÄN KOREUS.

Kiinni riipun elämässä
kaikin vaistoin, kaikin taistoin,
vaikka kaikki tuskat tunsin,
vaikka kaikki maljat maistoin.

Tartun elon sorjan tukkaan,
pidän kiinni enkä päästä,
sääli muita en, en itse
myöskään itseäin mä säästä.

Kiitän joka tuokiosta,
kiitän Sallimusta syvää,
minkä elää vielä salli,
minkä antoi pahaa, hyvää.

Teen sen itsetietoisesti:
rikon taikka kärsin, — kestän,
noin ma pelon peikot torjun,
noin ma kuolon kauhut estän.

Tiedän, että sorrun, sentään —
taikka kenties juuri siksi —
elän suurta sunnuntaita,
tunnen kaikki kaunihiksi.

Kenties juuri siksi mulle
taivaan tuliruskot palaa,
etten eespäin enää toivo,
etten taapäin enää halua.

Tässä seison enkä taida
muuta: tällaiseksi loi mun
aika, iäisyys ja luonto
suuri, joka elää soi mun.

Pyydä anteheks en mitään,
mitään en ma anteeks anna,
olen niinkuin luonto itse,
joka lausuu: kärsi, kannan!

Harmetkohot hapset, menköön
selkä poikki taakan alla,
sentään elämää ma laulan,
kiitän miellä kirkkahalla.

Hyvät herrat, kauniit naiset,
kyynelin ma täältä lähden,
itken niinkuin syksy-ilta
peittyessä pohjantähden.

Rakastan ma raivoon saakka
tähteäni omaa tätä,
elon joka ilmausta,
maata sydän-sykkivätä.

Rakastajan lailla eroon
kerran elämästä tästä:
ikihyvästit kun heitän,
vielä nautin elämästä.

Pyhä, suuri Tuntematon,
turhaan mulle huntus nostat,
tiedän, että kuolen silloin,
koska näkös mulle kostat.

Siksi painan silmät kiinni,
umpiluomin uskon sinuun,
rinnoillesi pääni painan,
tunnen, että uskot minuun.

Ah, te kuolevaiset! Kuulkaa,
nähkää onnellista kahta,
jotka punapursin soutaa,
joutaa pitkin Lemmenlahta!

Kukat tuoksuu tuhtopuulla,
tähkät täyteläiset häilyy,
riemut rypäleinä tiukkuu,
päivä alla, päällä päilyy.

Miks en laulais, laikahtaisi,
koska sopii sorja raiku
siihen, mist' on miesten retki,
missä naisten naurun kaiku?

Rakas, pyhä, suuri Luonto,
sulle soitan, sormet liitän,
lumosit mun lasna kerran,
siitä miesnä nyt sun kiitän.

Sulle uskon en olla
taida enkä tahdo, — helmaas
suutelen ja kuolen, vaivun
valheeseen ja kuvitelmaas.

24/1 1915.

KUKKIALTA.

NAISSAARI.

Naissaaren niemessä valkea paas
merimiesten merkinä loistaa,
karit ympäri sen monet purret kaas,
taru koitojen kohtalot toistaa,
taru sun ja mun,
kesä-illoin kun
niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Se nousee aalloista pystypäin
kuin nainen valkearinta,
se huutaa hurjana myrskysäin
kuin pyydetään palavinta,
    kuin kuolemaa
    sävel kuuluttaa,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Mut kun meri heljänä heijastuu
ja loivina laineet läikkyy,
kuin kaukainen kantelo soipi sen suu,
merenkultana varsi sen väikkyy
    läpi mainingin
    öin valoisin,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Tuo silloin laineilta laulu soi:
„Ain ollut hän ei kivi kuollut,
hänet myös elonhehkuhun Luoja loi,

hän myös on lempinyt, huollut,
mies saarelle nous,
pois aamulla sous,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän huomaa sen vasta, kun valkeni yö,
hän rannalle rientäen juoksi,
hän kaahlaa, hän paasihin polvensa lyö,
hän kutsuvi armasta luoksi,
mut aaltojen taa
tää pois katoaa,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän uhmaa tuulia tuskassaan,
hänen varttansa kuohut kaulaa,
rajatonta hän huutavi rakkauttaan,
taas lempeä vienoa laulaa,
näy sankari ei,
meri mahtajan vei,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Sadat vuodet hän siinä jo seisonut on,
nyt vain hän on valkea paasi,
monet toivehet, itse toiveheton,
hän ympäri yössä kaasi,
        moni talvi ja syys
        veren lämpimän hyys,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Mut kun suvi saapuvi suloinen,
veri jällehen paadessa vertyy,
hän muistaa lempensä muinaisen,
hänen mielensä kauas mertyy,
        mihin sankari sous,
        joka saarelle nous,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Ja silloin jos tuhovirtensä soi,
ah, Herra armias auta,
pian haahdet aalloissa huppeloi,

pian pinnalla tuhto ja lauta
vain yksin ui,
moni orpoutui,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän rakkauden voimaa kuuluttaa,
jok'ei armahda, sääli, ei säästä,
joka surmaa sen, keltä suukon saa,
joka ei elin-aikana päästä,
joka kuin kulo lyö,
min loi elontyö,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän laulaa loihtua lemmen sen,
joka polttaa, polkee ja tallaa,
kodit korkeat jättäen kylmillen,
mökin liedelle kylväen hallaa,
kun ihmistä kaks
käy vierahaks,
— niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Ja siks moni poski kelmenee,
moni kauhistuu uros aimo,
kun huolensa ilmi huokaisee
Naissaaren valkea vaimo,
surut sun ja mun,
kesä-illoin kun
niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

KALAMIEHET.

HÄMÄLÄINEN IDYLLI.

Ruuhessansa liki kaislarantaa
istuu korpraali ja everisti,
vanhat kumpikin ja kuulunehet
kerran suomalaiseen ruotuväkeen;
kummankin jo harmennut on hapsi,

kummaltai jo paras miehuus mennyt,
mutta viel' on tuima silmän tuli,
huulten viiva vinha kummallakin,
jos ei onkeen iske ahven, koska
toinen kalan venheeseen jo veti.

Näin he istuneet on kaikki kesät;
everisti kaupungissa asuu,
mutta joka suvi sieltä saapuu
huvilaansa, päähän Huhtaniemen,
kalastamaan vellamoisten karjaa;
korpraali on kotimiesnä talvet.

Kalastetaan karit järven kaikki,
joka lahden soppi soudetahan,
riidellähän riipan laskennasta,
kummalle se purren puolle pannaan;
toisen onkea jos nyppäisevi,
toinen ehdottaa jo ensi paikkaa,

siihen taas ei suostu toinen; sentään
jousta liiaksi ei jännitetä,
ettei rikkuis kalarauha kaunis.

Näin he istuneet on kaiket kesät.

Mutta saunarantaan saavuttaissa
saalis tuiki tyysti punnitahan,
tirkistetään, tarkistetaan, viedään
kirjaan, jota everisti pitää —
koko saalis ynnä suurin kala;
kumpainenkin hyvin muistaa, kuka
sen on saanut, mutta vait on toinen
kateudesta, ylpeydestä toinen;
vihdoin tuutingin on tunti pyhä.

Everisti kuistillansa istuu,
pitkää piippuansa polttelevi,

katselevi kaukometsän rantaa,
maistaa maljastansa silloin tällöin;
korpraalipa kyökin akkunassa
avoimessa haikujansa vetää,
samoin katselevi kaukometsään,
samoin maistaa joskus maljastansa;
häiritse ei hiljaisuutta kukaan.

Hämärtyy jo suvi-yöhyt, päivän
viime puna iltapilveen peittyi,
järvi peilityynnä kimmeltävi,
raksahtavi rantalehdon rastas,
polskahtavi hauki ruohikossa,
kuuluu kauempata koiranhaukku,
aironsounti viiden virstan takaa;
eikä sitten enää kuulu mitään.

Näin he istuneet on kaikki kesät.

Mutta silloin juuri murhe saapui:
kerrotaanpa, kesä muuan tuli,
korpraali ei ollut entisellään,
käynyt hält' ei syönti eikä sounti,
usein unhotti hän airon aivan,
päästi pitkänsiiman purren alle,
vaarin ottanut ei, vaikka koho
kokonaan jo veden alle painui.
Tuumi everisti: „Vanhaks tullut
on jo Matti, honkiin horisevi,
mutta niinhän käypi meidän kaikkein.“
Mietti noin, ja koki miestä sieiää.

Mutta kerran, koska Matti hältä
sotki sotkuksihiin ongen parhaan —
synti suurin kalamiehen, jonka
tekee tomppeli vain tottumaton —
jaksanut ei sisuansa suistaa
enää everisti, vaanpa ärjäs
hälle silloin vihan-vimmoissansa:
„Matti p—le! Sua lempo riivaa!“

Vastannut ei Matti mitään, siiman
selvitteli seikkaperäisesti,
pani onkehensa uuden lieron,
siihen sylkäisi ja viskas veteen
alakuloisena kulmiltansa,
sitten vasta verkalleen hän virkkoi:
„Taitaa lempi riivata ei lempo,
sattua voi vielä sotkus vyyhteen.“

Eikä everisti ymmärtänyt,
katsoi vain kuin miestä mielipuolta.

Mutta aamunapa muutamana,
juur' kun oli kalaanlähdön aika,
juhlatamineissaan Matti oli,
univormussansa muinaisessa,
tehden kunniaa, kun kuistillensa
huonehestaan everisti astui;
hymyhuulin siinä Matti seisoi

selkä suorana kuin nuorukaisen.
Sanat virkkoi: „Jumal' antakohon!
mutta mielin tästä naimisiin.“

Langennut jos oisi kansi taivaan,
Luojan manner luja järkähtänyt,
kuu ja päivä radoiltansa ratki,
talon katto, seinät siirtynehet,
ei ois everisti hämmästynyt
kuin hän hämmästy nuot sanat kuullen;
taapäin astahti ja miestä katsoi
hän kuin kummitusta kotvan, sitten
Matin muistain mielipuoliseksi
naurun kaikuhan hän päästi, kysyi:
„Sinä naimisiin! Ja kenen kanssa?“

Vastasipa vakavasti Matti:

„Kenen muun kuin tuolta Saaren Sannan,
viime yönä kaikki kaupat tehtiin.“

Täytyi uskoa jo miehen sanaan,
tuiki totiselta näytti Matti,
epäillyt ei everisti enää,
veti kerran kaksi viiksiänsä,
takaisin hän portahilta pyörsi
jalkaa polkaisten ja ärjähtäen:
„Mene sitten vaikka Hiiden kirnuun!“

Vastas Matti: „Jumal’ antakohon,
pyydän viikon pari virkalomaa.“

Yksinään nyt everisti istuu
ruuhessansa liki kaislarantaa,
yksin puhisee ja puntaroipi
saunarannassa hän saalistansa,
josta iloa ei hällä enää,
koska kadehdi ei tuota toinen;
yksin totiansa nyt hän maistaa,
miettii ainoata arvoitusta,

joka yöt ja päivät päässä pyörii:
„Kuinka saattaa, kuinka kehtaa olla
miehen mieli silloin naimisiin,
kun on kesän paras ahven-aika?“

Eikä päästä voi hän pulmastansa.

Usein miettii tuota yöhön myöhään,
katselevi kaukometsän rantaa,
päivän peittyessä iltapilveen,
järven peilityynnä kimmeltäissä,
raksahtaissa rantalehdon rastaan,
polskahtaissa ruohikossa hauvin,
kuuluessa koiranhaukun kaukaa,
aironsounnin viiden virstan takaa;
miettii, miettii, eikä keksi mitään.

Joku nousee aatos nuoruudesta,
elämästä elämättömästä;

hetken heijastuu ja jälleen haipuu.
Mutta kauan kamarissaan vielä
everisti kahtakäteen astuu.

Vieri noin nyt viikko pitkä, pari.

Mutta aamunapa muutamana,
kuistilleen kun everisti astuu,
taas on onkitamineissaan Matti
siinä kuin ei ollut oisi mitään;
katsahtavi everisti häneen,
mutta kysymättä mitään, mennään
rantahan kuin ennen, käydään ruuheen
niinkuin ennen, päivä ongitahan
niinkuin ennen, eikä kumpainenkaan
toisen mieltä kysy, kuulostele;
saavutaan kuin ennen saunarantaan,
puhumatta saalis punnitahan,
vaan kun tullut tuutingin on tunti,

everisti kuistillaan kun istuu,
Matti avoimessa akkunassaan,
eellimmäinen päättään kääntämättä
sanan vihdoin virkahtaa: „No Matti?“

Matti silmin tuimin tuijotellen
posken nojaa nyrkkihinsä, lausuu:
„Petti, p—le, kuin naiset pettää,
vaikka hälle varmat kihlat annoin!“

Sellainen se oli Saaren Sanna.

Kerrotaan, nyt everisti nousi,
täytti ensin itsellensä lasin,
toisen Matille ja niitä yhteen
kilahutti, vakavasti virkkoi:
„Tervetuloa taas miesten joukkoon!“

Kiertyy kyynel Matin silmäkulmaan:

„Kaunis sentään oli Saaren Sanna!“

Everisti laatusasti lausuu:

„Viekkaus on nimi vaimon; paras
että ijäks siitä sillä pääsit.“

Matti vastaa: „Jumal’antakohon,
vaan on hyvä everistin haastaa,
tuntenut kun ette vielä koskaan
ensi rakkauden tulta pyhää!“

Kumpainenkin vaikenee nyt vallan.

Mutta uuden aamun tullen istuu
ruuhessansa liki kaislarantaa
jälleen korpraali ja everisti,

viekoitellen vellamoisten karjaa;
taas on Matti ennallaan kuin muinen,
onkeaan kuin palokärki sihtaa,
pääse hält' ei enää pitkäsiima,
unhotu ei airo eikä koho;
taas on ilo everistin saada
kala taikka toista kadehtia,
hältä kiistää kiviriipan paikkaa;
eikä tuosta hetken häiriöstä
enää elin-ajassaan he puhu.

Näin he kalastavat kaiket kesät.

LUONNON HELMASSA.

1.

KYLMÄ ILTA.

Kesken kesää syksyn valju valta;
hohkaa kylmän henki kaikkialta,
hallatuulen hammas luihin puree,
metsä, järvi murheellisna suree,

saaret seisoo liikkumattomassa
ikävässä ikiharmajassa,
puhuu kuolemaa jo puiden tohu,
uhkaa kadotusta korven kohu,
aalto lyijynraskas rantojaan
huuhtoo ikuisilla huulillaan.

Viiltää veno kesken luonnon karun;
vana kertoo orvon onnentarun,
joka tuskin päästen päivänkukkaan
kuihtui kylmyyteen ja joutui hukkaan,
vaan ei sentään elämästä laannut,
vaikk'on vuosia jo maassa maannut,
kulkee kummitellen ihmismaita,
muistaa aikojansa autuaita,
joskus laikahtavi laulamaan
kylmin rinnoin kevättriemujaan.

Saaret seisoo liikkumattomassa
ikävässä ikiharmajassa,

järvi jäähtyy, sydän synkkä hyytyy,
tahto tahtuu, pikkutöihin tyytyy;
ah, ne päättyi elon juhlapäivät,
autius, tyhjiys, tuijotus vain jäivät,
pulmain päästely ja kummastelu,
kunne joutunut on lapsen lelu,
mietiskely, miksi inehmoin
elonlangat niin on, eikä noin.

2.

PILVINEN PÄIVÄ.

Jälkeen aamu-usmien
järvi hopeoituu,
päivätönnä päilyen
koreaksi koituu.

Kuvastelee koivu, kuus,
rannan viita viilee,
kummallinen hiljaisuus
syvyydessä piilee.

Sadekuurot kulkevat
kaukaa siellä täällä,
käy kuin aallon unelmat
virit vetten päällä.

Harras niinkuin ystävän
taivahan on tuntu,
vaihtuva kuin elämän
kaukometsän huntu.

Sataa munkin mielehein
hopeainen seule,
kaartuu kaulta aatostein
samettinen neule.

Niinpä hunnun alle jään,
sillä peitän pääni,
uskon yhteen ystävään,
yhteen elämääni.

3.

KUUDAN-YÖ.

— Mitä laulatte Kukkian kultaiset laineet?
„Me hautaamme matkasi haaveet ja maineet.“

— Mitä tiedätte taivaalla yön sinipilvet?
„Me peitämme taistosi kalvat ja kilvet.“

— Mitä kerrotte pilvistä kuun kultajuovat?
„Ett’ immet jo Salliman anteheks suovat.“

— Mitä virkat sa viitojen, lehtojen tuoksu?
„Jo että sun päätyvi päiväsi juoksu.“

— Ja Kukkian kuusten ja koivujen humu?
„Sun että jo häipyvi silmies sumu.“

„Taas saat elon nähdä kuin kehdossa kerran,
näin tuntea itsesi, tuntea Herran.“

4.

AAMUN SARASTAESSA.

Ja jos vähän mulla vain aikaa on,
mun mieleni kaari on mittaamaton,
taas riennän ma riemuun ja huoleen;
ovat kauniita Kukkian päivät ja yöt,
mut kauniimmat vaativat ihmisten työt
mua myrskyn ja maailman puoleen.

Levon lempeän lapset ei muistele mua,
mut kuitenkin, Kukkia, siunaan ma sua,
jos tartunkin sauvaan ja viittaa;
menen matkaani hattua heilauttain,
kun säilyi mun sieluni vapaus vain,
vähät muusta ma maan päällä piittaa.

Voin kuiskata sentään: jo orjasi olin,
kun, Kukkia, saartesi kumpuja polin,
elinkautinen valtasi vanki;
mut aamu kun koitti, se armahti lastaan,
sain voiman ma taistella rauhaani vastaan,
näin voiltaen vaikeimmanki.

Oli tenhoa ilmassa, tiesin ma sen,
mut ett' ero oisi niin tuskallinen,
ei arvata saattanut kukaan;
ma pelkään, sun öin sekä päivin ma nään,
mut ennen kuin loihtusi lankahan jään,
vien kultaiset muistoni mukaan.

TULI JA RAUTA.

JOULU BELGIASSA.

He asuivat kaikessa rauhassaan,
he raatoivat, tekivät työtä,
tulet hehkuvat heidän tehtaissaan
ylt'ympäri valkaisi yötä;
he padoin sulkivat valtameren.
Ken sulkee, ken sulkee nyt syyttömän veren,

jota pellot poljetut huppeloi,
mi huutaa, min huuto taivohon soi?
Laps siellä nyt itkee taattoaan,
emo miestänsä miekkavyötä.

Tääll' lepäävät arki-askaret,
maa nauttivi joulurauhaa,
kyläteillä kaikuvat kulkuset
vain lapsuus-iloa lauhaa;
siellä soi sota täydellä voimallansa,
koko kansa on häädetty kodeistansa,
ei rauhan, vaan kuolon enkeli
yli talvisten tannerten kulkevi;
siell' lepää myös arki-askaret,
mut tykkien jylinä pauhaa.

Meille oikeutta, totuutta opetetaan
ja ijaistä ihmisyyttä,
miten miekkojen asia päällä maan

on suojata syyttömyyttä;
siellä itse on oikeus kattoa vailla,
monet hoippuvat haudoilla haamujen lailla,
yli kumpujen käy kuin huokaus:
ei koita kansojen vapautus!
Siellä miekan oikeutta opetetaan,
miten kansa kuolevi syyttä.

Ah, tähdet kaunihit, kirkkahat
vilun pohjolan viitojen yllä,
te K a r m a n korkeat taivahat,
sen näätte ja kuulette kyllä,
väkivalta nyt riehuu, on ihmiset hullut,
tää tähti, tää tähti on hulluksi tullut,
te sinne kauneimmin kaartukaa,
missä raunioina on rakkain maa;
tänä yönä on tähdet kirkkaimmat
polon Belgian kenttien yllä.

EUROPA 1915.

Sata vuotta sitten: Napoleon
ja Metternich, Pyhä liitto,
ei unhotu Waterloo, Wellington,
ei Moskovan surmaniitto,
ne painuivat maahan ja hurmeeseen,
ne nousevat aikojen takaa
kuin muistelot murheiden, vapauden,
kuin kansojen vartio vakaa.

Ne sortui ne soturit urheat,
se kaatui se vanha kaarti,
mut raukesi pilvetkin raskahat,
jotka Europan taivaan saarti,
jos hukkuikin hankihin Grande armée,
jos Vive l'Empereur ei soinut,
jäi kansoille usko vapauteen,
jota murtaa ei vuossata voinut.

Taas surmaa pauhaavat tykkien suut,
rajat maiden ja kansojen siirtyy,
nyt Kitchner, Shilinski, Joffre ja muut
nimet Klion kirjahan piirtyy,
taas kärsivät, kuolevat miljoonat,
taas vaarass' on kansojen vapaus.
Mitä eessä on? Vaiensi profeetat
tää aikojen ankarin tapaus.

Koko Europa vaieten vartoo niin,
vain miekoilla on puhevuoro,

soi Ranskan virroilta Weikseliin
nyt vuossadan jättikuoro,
maat järkkyvät alla armeijain,
sota soi meren yllä ja alla,
ja päällä kirkkojen korkeain
käy taistelo taivahalla.

Mut kansain on vapaus loukkaamaton!
Miten vaihtuukin tappio, voitto,
ijät kaikki taivahan kaarista on
tuo kaikuva syyttävä soitto:
Itävalta hyökkäsi Serbiaan,
meni Saksa Belgian sotaan,
on häpeä iskeä heikompaan,
ken kaatuukin miekan otaan.

VALKEAT HANGET.

Valkeat hanget
mustan maan,
toitteko rauhan
maailmaan?

— „Emme, me peitimme vain veret, rauniot,
ruhjetut ruumiit, asunnot autiot.“

Valkeat hanget
mustan maan,
teidät ken tänne
kutsuikaan?

— „Tulimme tuulien, tähtien teiltä
tuomahan valkeita viestejä heiltä.“

Kuinka kuuluvi
viestinne?

— „Näe ja katso ja kuuntele!“

Ymmärrä teidän en
kieltänne mykkää,
vaikka se tuhanten
tuskia sykkää.

— „Tulimme tuomahan unhoitusta,
kaivannee sitä maailma musta,“

Liian on viestinne
varhainen!

— „Varromme, siks kuin on hetki sen.“

Taidatte saada
vartoa kauan,
aika on myrskyn,
aika on rauan.

— „Myrskyn ja rauan on tehtävä ratkaista,
ei elon ijäisen kulkua katkaista.“

Voi suvi tulla
ja talvi uus — —

— „Palaamme jälleen kuin ikuisuus,“

SURMA HIIHTI SUOTA MYÖTEN....

1

KIMMELSI KITEET.

Kimmelsi kiteet,
miekkoina iskivät mielipiteet,
välkkyi aatteen ankara teräs,

nukkuva nousi, hengetön heräs,
kasvoivat kansat jo oikeutta kohti,
kullakin vapaus tähtenä hohti.

Niin silloin tulikin Surma.

Välkähti rauta,
aukesi myös monen aatteen hauta,
haihtuivat ilmahan tuulien tuvat,
lempeät haaveet, kaunihit kuvat;
taas oli taivas kirkas ja seijas,
kuoleman henki vain kummuilla leijas.

Kimmelsi kiteet.

RATSUMIES.

— Minne riennät, ratsumies?
„Kuolemahan kukaties.“

— Sinnekö niin kiire sulla?
„Tahdon eellä muiden tulla.“

— Tuonelaanko tummaiseen?
„Vievät voitonseppeleen.“

— Tuonko riennät riemun tähden?
„Seppelpäänä täältä lähden.“

— Vaan jos kaadut etkä voita?
„Tahtoani kunnioita!“

— Tahtoasi tuhkaks tulla?
„Ei lie vaalin valta mulla!“

— Jos ei sulla, kellä sitten?
„Tutki juoksut jumalitten!“

— Tutkin poves pohjaan asti.
„Sinne Luoja tiensä rasti.“

— Rakkaus on Luojan rata.
„Oppinut en parempata.“

ÄITI JA LAPSI.

Tuli tuvan ovelle Surma.

Äkkäs äidin lapsinensa
istumassa ikkunassa,
viittas, nosti viikatteensa:
„Lempeä lepo Manalan.“

Liikahda ei äiti, lapsi.

Tutki Tuoni tarkempahan:
kuolleet kumpikin olivat!

Tuumi tuota hetken, kaksi,
jop' on muistui mielehensä
hiihtäjätoveri toinen,
Tauti, käyjä talviteiden.

Paukahteli kiuas kylmä:
„Nää ei Taudin tappamia.“

Tutki Tuoni tarkempahan:
„Niinpä Nälkä ne näversi.“

Hanki haastoi ikkunalta:
„Viel' oli kapea kakku.“

Tutki Tuoni tarkempahan:
näki reijän pienen-pienen
puhki äityen povesta,
halki lapsen hartioista.

Jop' on tunsi tuttavansa,
irvisti ikeniänsä:
„Sota, sorja veikkoseni,
aina eelleni ehätät,
kuljet tuulen teitä myöten,
riennät sa ratoja myrskyn,
isket inhat, isket vanhat,
poiatkin emon povelta.“

Läksi tuosta läylimielin
saloa samoamahan,
kentän poikki potkimahan,
eilisen kahakan kentän.

PÄÄKALLOT

Jo hanki haihtuu, lähtee jää,
pääkallot suosta irvistää,
ne kysyy toinen toisiltaan:
— „Mink’ olet mies sa vieraan maan?“

Ei tunne toinen toistansa,
mut kaikki korjas kuolema,
nyt kaikk' on samankaltaiset:
— „Sua tunne en, mua tunne et.“

— „Ma sodin vuoksi synnyinmaan.“
— „Ma pyrin sankarkunniaan.“
— „Ma eestä ihmisyyden löin.“
— „Ma sotamiehen leipää söin.“

Suo sulaa, hanget haipuvat,
pääkallot mutaan vaipuvat,
vain poreet sieltä täältä käy,
ei kohta heitä ketään näy.

NYKYAIKAINEN IKARUS.

Sain ma siivet aurinkoon,
itse ilman herra oon,
ukkoselta vaajat vienen,
jumalaksi luotu lienen.

Minkä tahdon, sen ma voin:
päiden päällä salamoin,
isken maihin ihmisien,
katot särjen kaupunkien.

Suitsen surmaa helmastain,
tapan, ketä tahdon vain,
aseellista, aseetonta —
niitä jo ma niitin monta.

Vuosisatain unelman,
toivon pitkän toteutan,
niinkuin lintu lennän, liidän,
kimppuun ihmiskunnan kiidän.

Kunniaani laulakaa
kaikki kansat, kaikki maa,
kiitostani veisatkaatte,
silloin tekin siivet saatte!

MAININKEJA.

MAININKEJA.

Pitkinä, loivina maininkeina
mieleni myrskyt päilyy,
elämänseikkailun, haaveen halut
vain kokemuksina säilyy.

Vanhenin vuosia kuukausissa.
Mistä sen saatan tietää?
Siitä että jo suuttumatta
voin loukkauksia sietää.

Siitä, että on mieleni murhe
mun suurempi tunteeni tulta,
että jo kiellän itseltäni,
mitä ennen en kieltänyt sulta.

Pitkät, kauniit aurinkopäivät
saattavat eessäni olla
taikka kuolema, köyhyys ja kurjuus —
kuolema tunkiolla.

Merkitse mulle ei enää, mi muille,
ei mulle se merkkitaipaus,
ei rikkaus, ei rakkaus, ei arvo, ei valta,
vain sieluni iäinen vapaus.

OUDOT.

Outoja ollaan ja oudommiksi
ain yhä käymme. Miks, ah miksi?

Tuskin sa muistat enää mua,
tuskin ma ymmärrän enää sua.

Sanat on saanehet toisen mielen,
sydän on oppinut oudon kielen.

Kauan vieraillo ovilla ollen
olemme tulleet turmiollen.

Sulta mennyt on mieles herkkä,
multa kuihtunut kevään kerkkä.

Leiki et enää, et enää läiky,
mulle ei taivahankaaret väiky.

Etsimme toisesta itseämme,
entistä, kaunista elämätämme.

Et sinä löydä enkä minä.
Käyt niin minulle sääliksi sinä.

Suuri, summaton, tuhma lapsi!
Etkö näe, jo harmeni hapsi?

Etkö näe, jo elämä meni,
nuoruutes ja nuoruuteni?

Emme me toistamme koskaan tapaa.
Ah, mikä vaiva: olla vapaa!

Ah, mikä tuska: tuntea, että
elämme, kuolemme kyynelettä!

KAKSI KÖYHÄÄ.

Ääressä takkavalkean
me kaksi turvatonta,
sill' aikaa kuin on ihmisillä
niin monta turvaa, monta.

Ääressä takkavalkean
me kaksi koditonta,
sill' aikaa kuin on maailmalla
niin monta kotia, monta.

Tiedätkö, sentään en vaihtaisi
ma elämääni tätä:
jos sinne ma vieraihin vietäisiin,
mun siellä tulisi hätä.

Tulis hätä mun sieluni siveydestä,
sen vaikka ne muuksi sanoo,
tulis tuska olla kerjäläinen,
mi almuja pyytää ja anoo.

Ja sentään ma annan ja annan vain,
vaikk' ei sitä ihmiset huomaa,
suon alati sielusta, mielestäin
vain runsautta Luojan luomaa.

Ääressä takkavalkean
me mieronköyhää kaksi;
joka päivältä, joka vaivalta
sa käyt mulle kalliimmaksi.

Ääressä takkavalkean
me ruhtinaallista kaksi;
jos maailma ei sitä huomaakaan,
me teemme sen rikkaammaksi.

Me teemme riemusta rikkaammaks
ja kaihosta kauniimmaksi;
ääressä takkavalkean
sua suutelen kerran ja kaksi.

Sua suutelen, itken ja iloitsen
ja tuumin: hän kaikki kantoi;
hän voi mua sietää tuokion,
siks ijäisyyden hän antoi.

SUVI-ILLAN VIENO TUULI —

Suvi-illan vieno tuuli
huokaa vuoren alta,
hongikon polkua hopeoipi
kuuhut taivahalta.

Hiljaa huojuu korven honka,
kaukana kähkö kukkuu,
vaieten astuvi vaeltaja,
mielen murhe nukkuu.

PAISTA, PÄIVÄ!

Paista, päivä, köyhän päivä,
paista päälle päivän lapsen,
siniviitojen välitse;
paistat päälle yönkin poian,
halki mielen hallaisenki,
keltalehtien lomitse.

Paista päivä, suuri päivä,
paista suurta sunnuntaita
saarelle suven ijäisen;
paistat työnkin paahtajalle,
elon arki-askareihin,
joista voimani väsähti.

Paista, päivä, lämmin päivä,
paista mulle, paista muille,
koko kylmälle kylälle;
anna mulle uusi usko,
muille armas aamurusko,
enin orjille elämän.

TALVINEN TARINA.

Tuo tiainen, lieto lintu,
se hyvin vilussa viihtyi,
sentään kaipasi sisälle,
ihmislieden lämpimähän.

Tuo kanarialintu kaunis
se hyvin sisällä hyötyi,
sentään kaipasi ulomma,
luonnon laajan laulupuille.

Toinen toistansa rakasti,
toinen toisen maailmoita.

Tuo tiainen, lieto lintu,
usein istui ikkunalle,
kovin ruutuhun koputti;
niin kerran sisälle pääsi.

Tuo kanarialintu kaunis
näki akkunan avoimen,
sen takana talvipuiston;
uskalsi ulos jo tuonne.

Tavannut ei toinen toista,
oli kurjat kumpainenki.

Tuo tiainen, lieto lintu,
iski päänsä ikkunahan,
maahan kuolleenä putosi.

Tuo kanarialintu kaunis
kiinni jäättyi oksallensa,
kuolinvirtensä viritti.

Rakastivat toinen toista.

SYDÄN-YÖN LAULU.

Kaikki on käynyt niin kummalliseksi;
uutta en enää ma uskoa keksi,
laulan ma siks, mitä ennen ma lauloin,
kun ijän kultaisen impiä kauloin,
mietin ma taapäin, taapäin ma taivun,
muistojen muinaisten helmahan vaivun.

Uskoin ma ennen ihmisten sukuun,
nyt olen joutunut tähtien lukuun,
jotka ei aattele, jotka ei tunne,
kiertävät, muistamatta mistä ja kunne,
kohta jo itsekin unhotan elon,
jään vilun valtaan ja jäätävän pelon.

Mulla on pelko, ett' oon jo kuin kuollut,
että se Minä, jok' on riemuinnut, huollut,
kärsinyt, lempinyt, työtäkin tehnyt,
joskus jo ammoin on hautansa nähnyt,
tunne en enää itseä, muita,
laulelen muinaisen ajan lauleluita.

Näinkö käy kaikille? Siinäkö satu?
Niinkö on lyhven elämämme latu?
Niin! soi yltämme, altamme kuoro;
mutta se, jolle jo sattuvi vuoro,
painavi päänsä kuin tehnyt ois murhan,
tuomiten turhaakin turhemmaksi turhan.

Yhtä en sentään ma laulamatta jätä,
en sydän-yötäni yksinäistä tätä,
missä mun ympäri suitsuvat soihdut,
muinaiset niinkuin muistojen loihdut,
vaikka ne oiskin vain virvatulta,
saakohot virteni viimeisen multa.

Huomaanhan, että jo kaikki on toisin;
mutta jos harmajapääkin jo oisin,
nousen ma vieläi laill' elon aaveen,
kuulutan kunniaa helkkyvän haaveen,
kuink' oli kaunista uskoa kerran
kukkahan kauneimpaan elon Herran!

Maaria, Maaria, ah, emo Luojan!
Löysin sun luonasi turvan ja suojan,
näin sinut ihmisten joukossa täällä,
lemmin ja lauloin pilvien päällä,
siksi kuin itsekin haihduin ma pilveen,
unhotin kaikkeni kuin unen ilveen.

MIELITIETYLLENI.

Tiedän, tiedän, mielitietty,
miksi luotain läksit pois:
kova, kolkko, lämmin, viono
kuinka yhteen soida vois?

Sentään tässä sydämessä
asuu itse aurinko,
vaikka pohjan pilvet, hallat
kaihti siltä kasvot jo.

Voi en kantaa kämmenellä
enää esiin sydäntäin,
piilotan sen sinne, missä
mietin ypö-yksinään.

Liekö lemmen aika mennyt,
kosk' en vihata ma voi,
vaiko tuska valkeaksi
muinen tumman mielen loi?

Paistan yhteis-ymmärrystä
yli kaiken kauniin maan,
elon ulkopuolla itse,
elämää luon maailmaan.

Taikka jos ma vielä virkan:
elän, vaikk' en entinen,
elän tähtein tuollapuolla,
tunnen kauhut tyhjyyden.

Mutta myöskin riemut, hurmat,
joist' ei tähdet tietää voi:
heill' on pakkokierto, mulla
vapaus, jonka taisto toi.

ERI TILAISUUKSIIN.

VAPPAUS!

Oikeuden marttyyreille omistettu.

Jos on suurta tehty missä,
sit' on tehty sydämissä,
kautta tarmon, kautta kunnon,
hyvän kautta omantunnon;

siell' on Suomen juuret meillä,
jotka kestää elon teillä,
kestää, vaikk' on vaara vakaa,
kuuluu vuosisatain takaa.

Terve teille, Suomen suuret,
joill' on synnyinmaassa juuret,
syvät niinkuin Suomen puilla,
syvemmät kuin meillä muilla;
kuka ensin kärsi, vasta
häll' on tieto maailmasta,
tunto isänmaankin oman,
armahan ja onnettoman.

Vapaus, sana meille soipa,
Väinön virsi kaikkivoipa,
kauas kuulu, kauas kaiu,
Suomen rantamilla raiu!

Vapaus, teille vankilasta,
muille kerran koituu vasta,
mutta elää vapaa henki
halki Suomen surujenki.

NELJÄS KÄSKY.

Kalevala-päivän johdosta 28 p. helmik. 1914.

Kaukana, kaukana
kansan on syntymäjuuret.
Tuskin isää, äitiä
muistavi kukaan,
varsinkaan jos ei
ole olleet ne suuret,

jos eläneet vain korvessa
kontion mukaan.

Kaikk' unohtuu;
myös kansojen kauneimmat virret.
Pois lahoaa
kodin yhteisen korkeimmat hirret;
jäljelle jää
vain vaistojen yhteisten touko,
Väinölä, jonka ei urhoa
ampune Jouko.

Korvesta tultiin,
kuultihin myös kodin kuusta,
kauniimpaa ei laulua
laulettu koskaan;
ei runo raiu
nyt pyhän pihlajan puusta,
raikuvi myrskyjä
rautaisen vuossadan, joskaan
emme me ijäti
inhasti uskoa saata,

ettei kauneus
kerran kaitsisi maata,
sois pyhä virsi
vieläkin henkisen mahdin,
sois yli tykkien jyskeen
ja ratsujen tahdin.

Untenko kansa?
Siinä me uskossa kuollaan.
Ei meitä auta
höyry, ei sähkö, ei lento.
Siinä me surraan,
siinä me huomenet huollaan,
siinä on myös vesa toivomme
kultainen, hento.
Muistako sitten
jälkehen jäänehet liemme
vai muut meistä,
sen uskon me hautahan viemme:

ei sovi ihmisen
olla ihmisen herra
muulla kuin hengellä vain,
kuin Väinämö kerran.

Hulluuden kansako?
Sitten on elo turhaa!
Sitten ne harhausi
taatot ja taattojen haaveet!
Mutta niin kauan
kuin on väkivaltaa ja murhaa,
kulkeva haudoilla
on esikansamme aaveet,
etsien vieläkin
virttensä armasta aikaa,
lempeyttä luonnon
ja tahtonsa valtiastaikaa,
soittaen korviin
maailman mahtavienki
korkeutta, jolle
outo on tään ajan henki.

PROLOGI

Suomen Näyttelijäliiton yhteisnäytäntöön
7. 4. 1914,

Monet kulkee mielikuvat
sielussain, ei unhottuvat,
kun ma muistan kultahetket,
kaikki kauniit hengen retket,
jotka meille muille soitte,
elämän kun aateloitte,

teitte ihmisistä taulut,
kaiutitte kauniit laulut
kuulla yksinäisen mielen,
riemuita myös kotikielen.

Silloin oli onni elää!

Nyt vain kaihon kannel helää;
vaan ei taide kuole sentään,
vaikka elon hetket lentää,
vaikka murtuu mielikuvat,
pilvilinnat, tuulentuvat,
vaikka meidät jättäis aika,
silti elää taiteen taika,
elää parhain, minkä teimme,
ilo nuoruus-ihanteimme.

Herää sukupolvet uudet,
valkenevat vastaisuudet
suomalaisen hengen lennon,

myöskin taitehemme hennon;
olkoon heille helpompata
käydä tämän työmme rata,
syödä leipä leveämpi,
kantaa kuorma keveämpi.

Mitä vielä virkkaa voisin?

Taitehesta tarinoisin,
siitä, jok' on sydämissä,
miljoonissa ihmisissä.

Mitä auttais neron aivot,
ellei oisi kultakaivot
täällä, tuolla, kaikkialla,
joka kylmän kuoren alla?
Sinne, kumppanit, me käymme,
viemme virret, sinne näymme,
ihmisien uskoon uuteen,
ijäisehen hiljaisuuteen.

Mik' on nykyhetken usko?
Aamun vaiko illan rusko
punertavi päämme päällä?
Tuot' ei tohdi virkkaa täällä.
Mutta vaikka pimeneiskin
yö ja toivot totuus veiskin,
oomme sentään ihmisiä,
tuntevia, miettiviä,
emme luopua voi koskaan
unten-onnestamme, joskaan
toteutuis ei toivehemme,
vaikka särkyis sydämemme.

PÖYTÄLAULU.

Kiitos ja kunnia vatsamme hyvän,
aiomme ottaa naukun nyt syvän,
kiittäen Luojaa kaikista töistä,
niin elon päivistä kuin elon öistä.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Luojanpa jälkeen nyt luonnon on vuoro,
siis sitä kohden nyt kurkkumme kuoro,
kiitämme päivää, kiitämme kuuta,
myös kodin armahan pihlajapuuta.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Laulakaamme vihdoin nyt luomakunnan
kukkaa,
naista, mi miestään ei heitä, ei hukkaa,
ruusuja kasvaa ne rakkauden vuoret,
olkohot vaimomme vanhat tai nuoret.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Viimeinen vihdoin on veikkouden malja,
olkohon eessämme viini tai kalja,

yhdessä istuen oomme me vahvat
kuin kädet, joissa on kalpojen kahvat.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

VÄINÖLÄN VÄKI.

KANTAATTI.

1.

LEMMENLAULU.

Lemmen aamu, rauhan huomen!
Katso, juhlii luonto laaja,
tunne, tuoksuu kukka tuomen,
kuule, laulaa lehto taaja!
Meidän aamu, meidän huomen!

Ennen häät on ortten alla,
kuin tuo kuihtuu kukka tuomen,
puuntuu puolat kankahalla.

Onnen aamu, armas huomen,
tuoksuu rinnan nuoren terttu,
katso, juhlii luonto Suomen,
laulaa lemmen leppäkerttu!
Meidän hetki, meidän kevät!
Ennen voittaa kuolo kesän
kuin nää kihlat himmenevät,
jäähtyy liesi meidän pesän.

2.

YKSINLAULU.

Meni sulho metsälle,
                    veikko vieri kalaan,
kauempana taaton kaski
                    kunnahalla palaa.
Minne, ah, mennen
                    mennen polo morsian
niin lietomieli ennen?

Äidillä on askareensa,
siskosilla ilveet,
mulla mielet vaihtuvat
kuin lehdon vienot vilveet.
Luulen, ah, luulen,
menin karjan paimenehen,
kuusten virttä kuulen.

3.

VAIMOJEN VALITUSLAULU.

Voi meitä, voi!
Tuossa taaton, tuossa veljen
verta hanki joi.

Voi meitä orpoja,
voi meitä kurjia,
voi vihan päiviä,
päättömiä, hurjia!

Kolme kertaa poltettiin,
kolme kertaa nousi,
tuhkastansa taaton pirtti,
joikui kirves, jousi.

Voi meitä, voi meitä!
Talvi-ilta lankee,
kiihtyy pohjan pakkanen,
on eessä kuolo ankee.

Voi, tuolla jo tulevat taas!
Uusi kurjuus!

Kuoloakin ankaramp' on
orjuus, on orjuus!

Voi meitä, voi teitä
kotilemmen, kotilieden
koidon ryöväreitä!

4.

MIESTEN KOSTOLAULU.

Tämä kerta teidän kerta,
ensi kerta meidän,
tämä kerta meidän verta,
ensi kerta teidän!
Poltitte nyt meiltä tuvat,

poltamme me teiltä,
vaikka haavat arvettuvat,
armoa ei meiltä!
Tämä kerta teille voitto,
ensi kerta meille,
nousee punasurman koitto,
kodeistanne teille!
Veitte meiltä immet, vaimot
viemme vielä teiltä,
hiihtää koston urhot aimot
kohta teille meiltä!

5.

LASTEN LAULU.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
 nyt me niemen kainalossa uimme,
 sitten kirjat kiirehesti loukkoon,
 itse varsain, vasikoitten joukkoon,

koska kevät on,
elo huoleton,
päiväkulta paistaa,
kesämarjat maistaa.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
nyt me yhtä uutterasti uimme,
piehtaroimme, pyytelemme kalaa,
myyröstämme niinkuin myyrät salaa,
koska kevät on,
huomen huoleton,
kesä tulla taitaa,
vaikka ilman paitaa!

6.

PELTOLAULU.

Kaitse, Luoja, köyhän karja,
    kaitse köyhän siemen,
että kauan kukoistaisi
    väki Väinön niemen;
jos et suone tyyntä säätä,
    suonet tuulta lauhaa,

ettei sota, rutto, halla
raasta Suomen rauhaa
meille, meidän lapsillemme
rauhan askar anna,
ettei tänne maailmalta
vihan viestit kannä;
tämän maan me varjellehet
oomme vainon alta,
tääll' on ahot autuaiden,
valoisien valta.

Kuin on rakas, rauhallinen
toimemme ja työmme,
olkoon tyynet, onnelliset
päivämme ja yömmē;
kuin me teemme toukojamme
hartahasti, hiljaa,
heiliköhön sydämemme
hengen kultaviljaa;

kuin on soinnut Väinön soitto
riemuhun ja vaivaan,
kantakoon se kiitostamme
korkeuteen nyt taivaan;
tämän maan me varjellehet
oomme vainon alta,
olkoon täällä onnen lehto,
valoisien valta.

7.

KAIKEN KANSAN LAULU.

Vaarass' on taattojen tanner,
vaarassa maammojen manner,
onni ja vapaus maan!

Raikuvat tornista torvet,
vastaavat Väinölän korvet:
Suomea suojelemaan!

Vaarassa on kotikieli,
on laki oikeamieli,
on isä, äiti ja laps!

Katso, jo rientävät uuteen
kaikk' asevelvollisuuteen,
vanhuskin harmajahaps.

Vaarassa on suku Suomen!
Koita ei konsana huomen,
voiton jos saa vihamies.

Vartion hetki on lyönyt,
vaikea eessä on työ nyt,
tiedätkö paikkas ja ties?

Vaarass' on valtion pylväät,
toivomme, muistomme ylväät,
viljelys vanhempien!

Haihtuvi haavekin orjain.
Maailma on oma sorjain,
valpasten, vapaiden!

<i>Työn orja.</i> Romaani	3: 25
<i>Rahan orja</i> "	3: —
<i>Naisen orja</i> "	3: 25
<i>Onnen orja</i> "	3: 25
<i>Tähtitarha.</i> Runoja	3: 25
<i>Seikkailijatar.</i> Novelli	2: —
<i>Painuva päivä.</i> Runoja	2: 50
<i>Pankkiherroja.</i> Kuvaus nykyaikaisesta suomalaisesta liike- elämästä	3: 25
<i>Mesikämmen.</i> Joulutarina vanhoille ja nuorille	2: 50
<i>Kalevala näyttämöllä.</i> (Alkukuvaelma. — Maailman luominen. — Rino. — Sammon taonta. — Kyllikki. — Lemminkäinen Tuonelassa. — Pohjolan häät. — Kullervo. — Sammon ryöstö. — Väinämöisen lähtö. *)	4: 50

II. SUOMENNOKSIA

<i>Topelius:</i> Regina von Emmeritz.	
" Kypron prinsessa.	
<i>Runeberg:</i> Kuningas Fjalar.	
" Nadeschda.	
<i>Racine:</i> Phaidra.	
<i>Schiller:</i> Wilhelm Tell.	
<i>Goethe:</i> Iphigeneia Tauriissa.	
<i>Maailman kannel:</i> Valikoima laulurunoutta.	
<i>Dante:</i> Jumalainen näytelmä I—III (Helvetti. — Kiirastuli. — Paratiisi).	

Anatole France: Kuningatar Hanhenjalan ravintola.

Tagore: Puutarhuri.

III. ARVOSTELEVIA TEOKSIA

<i>Suomalainen näyttämötaide</i> 19 ⁹ /402	2: —
<i>Suomalaisia kirjallijoita.</i> Pikakuvia	4: 25
" koruk.	5: 75
<i>Suomalaisen kirjallisuuden historia</i>	1: 75

---

*) Teos saatavissa myös kolmena eri niteenä, joissa kussakin kolme kuvaelmaa, Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 78, 79 ja 80 à 1: 75.